

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 9374
Tarih : 04.12.2024

10/2142

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bakanlık tarafından açıklanan veriler; Türkiye nüfusunun yüzde 6.9'unun, Engelliler Konfederasyonu verilerine göre ise Türkiye nüfusunun yüzde 10'unun engelli bireylerden oluştuğunu göstermektedir. Türkiye'de yaşayan engelli yurttaşların en temel gündemleri yoksulluk, işsizlik, erişilebilirlik, istihdam ve çalışma haklarının yok sayılması, rapor alma süreçlerinin eziyete dönüştürülmesi, özel ve kamusal alanda yaptırımsız bırakılan şiddet sorunlarıdır. Engellilerin yaşadıkları sorunların tüm yönleri ile tespiti, eğitim, sağlık, istihdam, erişilebilirlik ve ayrımcılık bağlamında sorunların ve çözümlerin değerlendirilmesine yönelik Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırma Komisyon'un kurulması hususunda gereğini arz ve teklif ederim.

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
Erzurum Milletvekili

GEREKÇE

Engelli yurttaşların yaşadıkları sorunlar ekonomik krizin derinleşmesi ile beraber büyümüş; başta sağlığa ve eğitime erişim, istihdam, evde bakım hizmetleri, fizik tedavi ve rehabilitasyon süreçlerinde yaşanan sorunlar, ilaç ve medikal araçların SGK tarafından karşılanmaması, engelli maaşlarının düşürülmesi, yardım ve desteklerin yetersizliği, sosyal ve kültürel anlamda engellilerin maruz bırakıldıkları ayrımcılık, kamusal alanlarda mimari açıdan erişilebilirlik sorunları çözümsüz bırakılmıştır. BM Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme, taraf devletler tarafından imzalandığı 2009 yılından bu yana tam olarak uygulanmamıştır. Engellilere yönelik hak ihlallerini sıradanlaştıran sağlamlılık ideolojisine karşı alınması gereken sosyo-ekonomik, hukuki ve ahlaki-politik tedbirler henüz alınmamıştır. Engelli yurttaşlar ve mülteciler, derin yoksulluk koşullarında ve temel kamu hizmetlerine erişemeden yaşamaktadır. Yerel yönetimler başta olmak üzere tüm kamu kurumlarının sunması gereken hizmetler engellilere ulaşamamaktadır. Şehirler engelli kimliği yok sayılarak inşa edilmekte; yol, kaldırım, toplu taşıma ve sosyal alan tasarımı milyonlarca insan yok sayılarak “belli bir normdaki bedenlere ve zeka düzeyine” göre yapılmaktadır. Sağlamlı ideolojinin yok saydığı engelli, yaşlı ve norö-çeşitli yaşamlar için binalar, sokaklar, işyerleri ve diğer tüm yaşam alanları kısıtlıdır. Sadece fiziksel yaşam alanlarındaki değil, internet siteleri, e-devlet uygulamaları ve tüm yaşam alanlarındaki erişilebilirlik sorununun çözümüne dair adım atılmamaktadır.

Yanı sıra; Türkiye’de engelli ve yaşlı bakımı aile bireylerine yüklenmekte olup; engelli bireylerin temel bakım ihtiyaçları aileleri tarafından sağlanmaktadır. Engelli yurttaşların bakım hizmetlerinin yürütülmesi sosyal devlet ilkesinin bir gereğidir. 2007 yılında gündeme gelen Bakım Yasası ile kanun taslağı hazırlığı yapılmış fakat bu tarihten sonra konu ile ilgili herhangi bir gelişme yaşanmamıştır. Evde bakım hizmetlerinin önemi özellikle fiziksel ve zihinsel engeli bulunan yurttaşlara bakım hizmeti veren aile bireyleri için hayati önem taşımaktadır.

Engelli yurttaşların yaşadıkları sağlık, eğitim, ayrımcılık, istihdam ve erişilebilirlik sorunlarının çözümü yerel yönetimlerle işbirliği içerisinde yürütülecek bir planlama ile mümkün kılınabilir. Erişilebilirlik bağlamında engelli yurttaşların tedavi, eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerinden faydalanması; sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılımının kolaylaştırılması, kamu hizmetlerinden yararlanması; kamu kurum ve kuruluşlarının mekan ve ulaşım sistemlerinin erişilebilir ve kullanışlı olarak düzenlenmesi ile mümkündür. Türkiye’de erişilebilirlikle ilgili en önemli yasa Temmuz 2005’te Engelliler Kanunu adı altında yürürlüğe girmiştir. Yasaya göre kamuya açık alanlar, binalar ve toplu taşıma araçlarının engelliler için (uzatma süresiyle birlikte) 10 yıl içinde erişilebilir hale gelmesi gerekmektedir, 7 Temmuz 2015’te süre dolmuş olmasına rağmen;

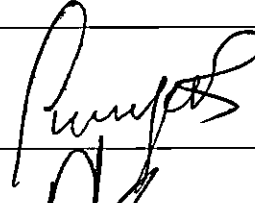
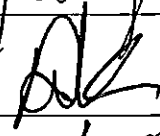
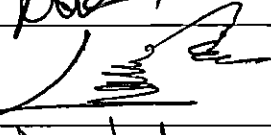
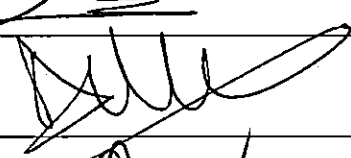
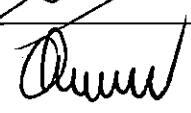
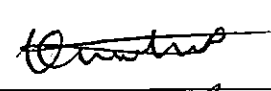
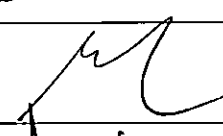
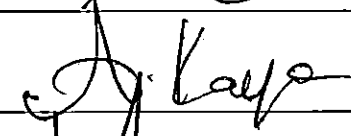
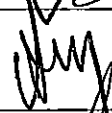
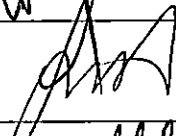
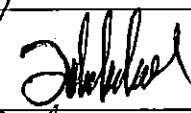
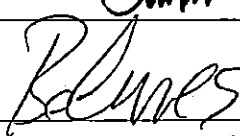
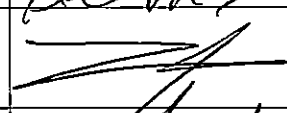
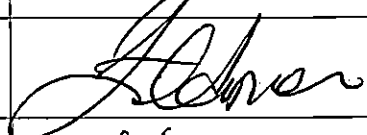
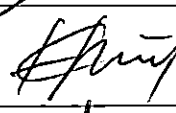
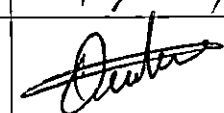
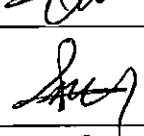
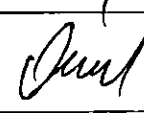
- *Türkiye’de 285.871 adet yaya yolunun (arter, cadde ve sokaklarda bulunan kaldırımlar) yüzde 81,40’ında rampa ve yüzde 96,08’inde ise hissedilebilir zemin uygulaması bulunmuyor.*

- *Türkiye'de 51 ilde hizmet veren 26.463 şehir içi ulaşım aracının yüzde 58,98 rampa ya da asansör bulunmuyor. Yüzde 73,08'inde sesli ikaz sistemi, yüzde 70,40'ında görsel ikaz sistemi bulunmuyor.*
- *29.795 kamu binasının sadece yüzde 32,51'inde asansör, yüzde 24,68'inde uygun tuvalet ve yüzde 0,23'ünde indüksiyon döngü sistemi bulunuyor.*
- *Kamu binalarında işaret dili bilen personel oranı yüzde 15 ile sınırlı. Kamu kurum ve kuruluşları internet web sayfalarının yüzde 95,24'ü görme engelli kişilere ve yüzde 92,86'sı ise işitme engelli kişilere uygun değil.*

Üstelik basına yansıyan haberlere göre yasanın uzatıldığı 2012 yılında uygulanabilirliği denetlemek için her ilde Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Kurulları oluşturulmuş olmasına rağmen bugüne kadar hiç ceza kesilmemiştir.

Yine; engelli yurttaşlarının sorunlarının tespiti ve çözümü için büyük önem arz eden verilere erişimde de çok ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Engelli yurttaşların sayısından, kamusal alanların erişilebilirlik oranlarının değerlendirilmesine, istihdama katılan engelli yurttaş sayısından, üniversite eğitime devam eden bireylerin sayısına, yardım ve destek miktarının belirsizliğine kadar birçok veri kamuoyu ile paylaşılmamakta bu hususta ilgili Bakanlıklara yöneltilen yazılı soru önergeleri ya cevapsız bırakılmakta ya da işlevsiz kılınmaktadır.

Bu bağlamda; yukarıda izah ettiğimiz verilerin tespiti ve kamuoyu ile paylaşılması, engelli yurttaşların sorunlarının gün yüzüne çıkarılması, bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin tartışılması ve tespiti açısından elzemdir. Sorunların derinlemesine incelenmesi, uzun vadeli planların oluşturulması, sağlık, eğitim, istihdam, ayrımcılık ve erişilebilirlik alanlarındaki yetersizliklerin giderilmesi adına gerekli kaynak aktarımlarının yapılması; yerel yönetimlerle iş birliği halinde kent hakkı bağlamında engelli yurttaşların kamusal alanda maruz kaldıkları fiziksel engellemelerin ortadan kaldırılması mevcut yasal düzenlemelerin uygulanabilirliği ve yeterliliğinin değerlendirilerek bir denetim mekanizması oluşturulması, gerektiği takdirde uygulama ve denetim mekanizması olarak yeni yasal düzenlemelerin gündeme getirilmesi adına Meclis Araştırma Önergesi verme zarureti hasıl olmuştur.

1	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	YILMAZ HUN	İĞDIR	
15	ZEYNEP ODUNCU	BATMAN	
16	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
17	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	